

Godt om lindrende behandling av barn

Richard D.W. Hain, Satbir Singh Jassal

Paediatric palliative medicine

306 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2010. Pris GBP 35
ISBN 978-0-19-923632-9

Lindrende behandling av barn er et nytt fagfelt innen barnemedisin som er etablert i løpet av de siste 20–30 årene. I flere land er det etablert som en subspecialitet med egne team. Lindrende behandling har til nå vært omtalt i egne avsnitt/kapitler i større lærebøker

innen de forskjellige fagfeltene. Forfatterne, som begge har bred erfaring med lindrende behandling av barn, har derfor som mål å samle kunnskap innen fagfeltet, og de har lyktes i meget stor grad.

Boken er en av flere utmerkede bøker i serien *Oxford Specialist Handbooks in Paediatrics*. Den har et hendig lommeformat, fin utforming og er solid med god papirkvalitet. Til tross for at den er kort og konsis, er den meget innholdsrik. Målgruppen er først og fremst barneleger og spesialiserte pleiere, men også allmennleger og andre helsearbeidere. Den er riktignok rettet mot forhold i England, men er universell nok til å brukes også i Norge og inneholder de viktigste aspektene av lindrende behandling.

Innledningsvis omtaler forfatterne filosofi, modeller og etikk som ligger til grunn for lindrende behandling. De gir smerteevaluering og behandling en bred og god omtale, likeså kvalme, brekninger og mage- og tarmproblemer. Munnstell, ernæring og hydrering er adekvat omtalt, likeså nevrologiske og psykologiske symptomer samt hudproblemer. Øyeblikkelig hjelp-situasjoner er godt beskrevet. Det er egne, gode kapitler om maligne og non-maligne sykdommer samt kapittel om praktiske ting omkring tiden når døden inntreffer. Viktige kapitler om religion, ritualer, mestring og sorgarbeid er også inkludert. Kommunikasjon, samarbeid og trening/utdanning er godt beskrevet. Til slutt er det et omfattende kapittel om medikamenter og dosering brukt i lindrende behandling, i tillegg til et godt stikkordregister.

Boken er oversiktlig, lett å finne frem i, og mye informasjon er samlet på relativt få sider med gode tabeller og konklusjoner. Relevante referanser finnes etter hvert kapittel for de som ønsker utfyllende informasjon. Noen vil kanskje finne boken vel stikkordpreget. Dette til tross vil jeg anbefale

den til alle barneleger, spesialiserte pleiere og andre helsearbeidere som har ansvar for barn som trenger lindrende behandling, eller som ønsker en god, samlet oversikt over fagfeltet.

Finn Wesenberg

Kvinne- og barneklivnikken
Barnemedisinsk avdeling
Seksjon for blod- og kreftsykdommer
Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet

Oversiktlig og oppdatert om ortopedi

Tom Duckworth, Chris Blundell

Orthopaedics and fractures

Lecture notes. 4. utg. 256 s, tab, ill. Chichester: Wiley-Blackwell, 2010. Pris GBP 30
ISBN 978-1-4051-3329-6

Målgruppen er medisinstudenter, andre kategorier helsepersonell samt allmennpraktikere. I forordet står det at forfatterne har som mål at medisinstudenter skal bli eksponert for ortopedi, for senere å gjøre et informert valg av karriere. I det engelske medisinstudiet blir de antakelig enda mindre eksponert for ortopedi enn de blir i det norske. Jeg vil tro boken stort sett også dekker pensum for medisinstudenter i Norge. Den er på 245 sider, inkludert illustrasjoner og stikkordregister, og er slik sett overkommelig i løpet av seks år.

Det hele starter med gjennomgang av muskel- og skjelettsystemets struktur og funksjon med meget fine illustrasjoner. Deretter kommer det et generelt kapittel om bløtdelsskader og tilheling. De neste kapitlene omhandler nerveskader og reparasjon og frakturer og tilheling. Så kommer det obligatoriske kapitlet om frakturer og prinsipper for behandling. Dette er igjen godt illustrert, men kortfattet. Deretter kommer et komplikasjonskapittel til frakturbehandling. Så følger multitraume- og barnekapitler før forfatterne går over på det de kaller generell ortopedi. En av medforfatterne er revmatolog, slik at inflammatoriske lidelser er bra dekket. Tumorkapitlet er kortfattet og godt, i likhet med infeksjonskapitlet. Etter dette, som de åpenbart har ment skal være innledende kapitler, kommer så undersøkelsesteknikk. Dette kapitlet er kort og også dårlig illustrert i forhold til en del av de andre kapitlene. I del to, kalt regional ortopedi, går forfatterne igjennom kroppen i anatomiske inndelinger. Her følger de en vanlig inndeling med overekstremitet og rygg, for deretter å arbeide seg ned til tærne. Kapitlene er godt illustrert, og stoffet er bra oppdatert. Unntaket er lårhalsbrudd der de anbefaler proteser, som det er enighet om at ikke skal brukes, da de har vist å gi dårlige resultater (Austin-More og Thompson).

Dette er en oversiktlig og rimelig logisk oppbygd bok. Jeg synes den skulle ha hatt mer om undersøkelsesteknikk siden den er myntet på medisinstudenter. Boken er rimelig oppdatert, men forfatterne unnlater for eksempel å nevne bisfosfonater som noe man skal prøve ved avaskulær nekrose i hoften.

De sterke sidene er de gode illustrasjonene. Imidlertid mangler boken referanser for den som får lyst til å lese mer.

Lars Nordsletten

Ortopedisk avdeling
Oslo universitetssykehus, Ullevål

Nyttig om brystkreft

Lisa Jacobs, Christina Finlayson

Breast cancer

Early diagnosis and treatment of cancer series.
388 s, tab, ill. Philadelphia, PA: Saunders
Elsevier, 2010. Pris GBP 90
ISBN 978-1-4160-4932-6

Brystkreft rammer nær 200 000 kvinner verden over og er den nest hyppigste årsaken til død av kreft hos kvinner. I 2009 døde ca. 40 000 kvinner av denne sykdommen. Amerikanske kvinner har en spesielt stor

insidens av sykdommen, og hele én av åtte vil få denne sykdommen i løpet av livet (ca. én av 12 i Norge). Kombinasjonen av høy insidens, sterke pasientorganisasjoner og stor forskningsinnsats har ført til store forbedringer innen diagnostikk og behandling de siste tiårene.

Boken er del av en serie bøker om tidlig diagnose og behandling av kreft, og det er tidligere utgitt bøker om dette for ovarialkreft, kolorektal kreft, prostatakreft og hode- og halskreft. Målgruppen er allmennpraktikere og pasienter/pårørende som vil lære mer om å forebygge, ev. behandle tidlig brystkreft.

Det er 32 kapitler skrevet av stort sett forskjellige forfattere. Kapitlene dekker tradisjonelle lærebokoppsett for denne typen bøker. Her finner vi kapitler om preinvasiv og invasiv kreft, risikofaktorer, kirurgiske teknikker inkl. rekonstruksjon, strålebehandling, adjuvant og neoadjuvant behandling og prognose. Kunnskapen om molekylære profiler har kommet så langt at det nå er viet et eget kapittel og vurdert i relasjon til behandlingsvalg ved brystkreft. Intraoperativ strålebehandling er godt beskrevet med de ulike teknikkene, inklusive ulemper med slik behandling. Ductoskopi av

bryst er det mange som tror kan få stor betydning, og denne metoden er beskrevet og illustrert i detalj i et eget kapittel. Alt i alt er dette en godt oppdatert lærebok.

Forfatterne innleder alle kapitlene med en kort oppsummering i form av nøkkel-punkter. Det er mange figurer og illustrasjoner samt fyldige referanselister. De fleste bildene har et veldig gammelmodig, gulnet preg, og det er faktisk min største innvendning. Histologiske bilder er derimot av utmerket kvalitet. Noen bilder har ingen verdi som illustrasjon, f.eks. når det gjelder påvisning av vaktpostlymfeknuter. For en som ikke vet hvordan dette ser ut, vil bildet være mer forvirrende enn oppklarende.

Papirkvaliteten er veldig bra med glanset papir. Innbindingen er god og tåler mye bruk.

Ingen av forfatterne er tidligere kjent for meg, men de skriver alle godt om hver sine emner, og det er faktisk nokså lik oppbygging og jevn vektlegging av de ulike temaene. Oppbygningen er pedagogisk god, og teksten er lett å lese. Dette er en nyttig bok som jeg kan anbefale alle leger som skal arbeide med brystkreftpasienter, kanskje spesielt for kirurger. For pasienter er den altfor avansert.

Ellen Schlichting

Avdeling for bryst- og endokrinkirurgi
Oslo universitetssykehus, Ullevål

Annerledes lærebok i medisins historie

Jacalyn Duffin

History of medicine

A scandalously short introduction. 2. utg.
495 s, tab, ill. Toronto: University of Toronto Press, 2010. Pris USD 35
ISBN 978-0-8020-9556-5

Det finnes mange lærebøker i medisins historie, beregnet på lege-studenter og andre på vei inn i et helseyrke. Duffins bok skiller seg ut fra de fleste av dem, ikke minst gjennom tilnærmingen til stoffet.

Jacalyn Duffin (f. 1950) er lege og spesialist i hematologi. I tillegg er hun historiker av fag og har doktorgraden i vitenskapshistorie og vitenskapsfilosofi fra Sorbonne i Paris. I 1988 ble hun professor i medisins historie i den såkalte Hannah Chair ved Queen's University i Kingston, Ontario, Canada. Hun har omfattende undervisnings erfaring, og i 1999 kom første utgave av læreboken *History of medicine: a scandalously short introduction* ut, basert

på hennes forelesninger. Den ble straks meget populær, trykt opp seks ganger og også oversatt til koreansk, før en ny og revidert utgave nå foreligger i 2010.

Det er 16 kapitler som til sammen dekker de viktigste feltene innenfor medisins historie. Hva som skal velges ut til å være med i en lærebok, vil være en vurderingssak, men her har forfatteren åpenbart bestemt seg for å drøfte historiske emner som går ut over seg selv, og som egner seg til å belyse generelle trekk og prosesser.

Man merker hele tiden at Duffin både har legens og historikerens tenkemåte, og at målgruppen er studenter som skal arbeide med aktuelle helseproblemer. Det er riktignok en kronologi i stoffet, slik at f.eks. både de gamle grekerne og Gro Harlem Brundtland er omtalt, men kapitlene er tematiske og etterlater leseren med næring til strukturert refleksjon. Hun hjelper også til med denne refleksjonen ved å angi en liste over læringsmål for hvert kapittel. Det er ikke literaturlister, men leserne henvises til bokens egen hjemmeside, <http://histmed.ca>, som er en bibliografisk nøkkel til videre lesning.

Forfatterens mål er å fremme forståelsen av historiens betydning for arbeid med nåtidig medisin og å gi en viss kritisk holdning til den dogmatiske karakteren øvrig undervisning i medisin kan ha. Dette lykkes hun bra med. Den studenten som leser denne boken, vil garantert få aha-opplevelser også i andre fag. Boken er konstruert slik at den kan benyttes både som pensum ved en gammel dags forelesningsserie – hvilket mange mener fortsatt er den beste måten å formidle medisinhistorie på – og ved integrerte studieplaner der medisins historie blir undervist som små drypp hele veien.

Kapittel 16 om medisinhistorisk forskningsarbeid bør være obligatorisk lesning for studenter som skal skrive spesialoppgave.

Er det noen ankepunkter? Boken er, tross sin spennvidde, nokså knyttet til anglo-amerikansk medisin. Dette kan imidlertid utnyttes pedagogisk ved at man i undervisningen engasjerer studentene og får dem til å se på temaene i den nasjonale, f.eks. norske, konteksten.

Jeg synes undertittelen er litt rar: *A scandalously short introduction*. Den stemmer ikke. Som lærebok er den ikke *scandalously short*, men passe stor, konsis og grei.

Anbefales!

Øivind Larsen

Institutt for helse og samfunn
Universitetet i Oslo

Howdan få flest mulig til å donere organer?

Jason T. Siegel, Eusebio M. Alvaro

Understanding organ donation

Applied behavioral science perspective. 392 s, tab, ill. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009.

Pris GBP 75

ISBN 978-1-4051-9213-2

Det er mangel på organer for transplantasjon. Hva er den beste fremgangsmåten for å rekruttere flest mulig til å bli organdonorer?

Er det bedre med donorkort enn med sentrale donoregistre? Hvordan skal man klare

å øke donasjonen i minoritetsgrupper, som ofte skiller seg ut kulturelt og sosialt? Dette er hovedspørsmålene i denne boken, hvor målgruppen er forskere og helsepersonell som er involvert i organdonasjon og rekruttering. Boken er basert på presentasjonene ved et årlig symposium i anvendt sosialpsykologi ved Claremont Graduate University i California, USA. Redaktørene og bidragsyterne har mange års erfaring med forskning og rekrutteringsarbeid.

Med unntak av ett kapittel handler boken om organer fra avdøde, og den baserer seg på nordamerikanske forhold. I USA har statene noe ulik lovgiving og praksis, der det varierer hvorvidt donorkort og merkede sertifikater er juridisk bindende. I to innledende kapitler gir man på forskjellig måte en god oversikt over organdonasjon (i USA) og metoder for rekruttering av donorer.

Forfatterne ser i hovedsak på tre typer intervensjoner: gjennom media, mot bestemte samfunnsgrupper og i organisasjoner (helsevesenet og frivillige organisasjoner). Intervensjonene kan være kampanjer, informasjonsspredning, undervisningsopplegg og overtalesestetnikker, og de bygger på ulike modeller innen anvendt sosialpsykologi og atferdsfag. I tillegg drøfter forfatterne ulike metoder for å måle og vurdere utbytte av intervensjoner for å høyne antallet donorer.

Hva virker? Hvordan får vi flere organdonorer? Man viser at flere tiltak synes effektive, uten at noen peker seg ut spesielt. Ulike tiltak kan også sammen gi økt antall organer.

Selv om lovgivingen, helsevesenet og mediesituasjonen er forskjellig i Norge og USA, kan boken gi oss nyttige innspill til hvordan vi i Norge bedre kan bidra til at befolkningen får et mer bevisst forhold til organdonasjon. Det jeg savner mest, er en åpen diskusjon av premisene for intervensjonene og metodene: Er det riktig